

Tarih: 11 Aralık 2015 - Sayı: 5

- Hayatta kalmak için 1.5 derece!
- Bir 'Halil İbrahim sofrası' olarak COP21 İklim Zirvesi
- Trilyonlarla Oynamak; İklim Finansmanı- 2 Uluslararası Para Fonları, Bankalar, Aracı Kurumlar
- İklim Değişikliği, İnsan Hakları ve İklim Adaleti

Hayatta kalmak için 1.5 derece

Bariş Karapınar, TEMA Vakfı Genel Müdürü, Birleşmiş Milletler Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli Ana Yazarı

Beş yılda varılamayan noktaya beş günde nasıl erişilecek? Paris Paris'te BM iklim değişikliği müzakerelerinde dünyanın her bölgesinden gelen sivil katılımcıları sembolik Eyfel kulesinin önünde yaptıkları gösteride 'hayatta kalmak için 1.5 derece' sloganları atıyor. Bu slogan artık bir grup 'çevrecinin' geleneksel abartılı söyleminin değil hepimizin hayatımıza dokunan iklim değişikliği etkilerinin bir yansıması.

İklim değişikliklerinin etkilerini ektiği buğday daha tane vermeden kuruduğu için tarlada bırakan üreticinin çaresizliğinde görüyoruz. Türkiye'nin de içinde bulunduğu bölgede %25'lere varan verim kayıpları yaşanıyor. Bunun sonucunu yoksul ev hanımları giderek pahalılaştıran pazar sepetlerinde hissediyor. Dünyanın diğer bölgelerinde de 100 yılda bir yaşanan kasırga, sel gibi felaketler bir kaç senede bir, hatta kimi yerlerde senede birkaç kez yaşanır hale geldi.

1.5 derece bu nedenle hayati önemli. İklim değişikliğine bağlı sıcaklık artışları nedeniyle 2015 yılı henüz bitmemesine rağmen şimdiden bugüne dek ölçülmüş en sıcak yıl olarak kayıtlara geçti bile. Ortalama sıcaklık artışları 1°C'yi geçti. Paris'teki müzakereler kritik bir dönüm noktasını yansıtıyor. Bu artışları 1.5 °C altında tutmak için özellikle kalkınmış ve hızla kalkınmakta olan ülkelerin başta kömür olmak üzere fosil yakıtların neden olduğu sera gazlarını azaltmak için bağlayıcı hedefler almaları gerekiyor.

Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu ülkeler Paris müzakereleri öncesi iklim değişikliği ile mücadele ve uyum ile ilgili ulusal katkı niyetlerini bildirdiler. Türkiye, iklim değişikliği etkilerinden yoğun bir şekilde etkilenen bir ülke olduğu halde kendi saldıgı sera gazlarını 2030'a kadar iki katından daha fazla artıracağını açıkladı. Yapılan analiz çalışmaları ülkelerin tamamının niyetleri toplamının sıcaklık artışlarını ancak 3°C civarında sınırlayabileceğini ortaya koyuyor. Bu nedenle Türkiye dahil Paris'e gelen tüm ülkelerin şu an planladıklarından çok daha etkili indirim hedefi almaları gerekiyor.

Sivil toplum örgütleri ve akademisyenler olarak Paris'ten çıkacak anlaşmanın küresel ekonominin yüzde 100 karbonsuzlaştırılması ve yüzde 100 yenilenebilir enerji hedeflerini belirlemesini ve bu hedeflere ulaşmak için ülke katkılarının, şeffaf, ölçülebilir ve hukuksal olarak bağlayıcılığını garanti etmesini bekliyoruz.

Hayatta kalmak için 1.5 derece, hayatta kalmak için yeni bir iklim anlaşması istiyoruz.

Yazının tamamını okumak için:

<http://www.iklimpostasi.org/2015/12/11/hayatta-kalmak-icin-1-5-derece/>

Bir 'Halil İbrahim sofrası' olarak COP21 İklim Zirvesi

Ethemcan Turhan, Arif Cem Gündoğan, Ekoloji Kolektifi

Bariş Manço'nun ünlü şarkısı "Bir kavga başlamış ki nasip kısmet uğruna / kapağı ver, kulbu al, kurbanı ne hiç soran yok" diye başlar malum. BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) 21. Taraflar Toplantısı (COP 21) Paris'te 30 Kasım'dan bu yana bir küresel Halil İbrahim sofrası kurmuşcasına devam ediyor. Sözleşmeye taraf ülkelerin temsilcileri toplantı başladığından bu güne dek iklim değişikliği ile etkin ve hakkaniyetli bir biçimde mücadele edilebilmesini sağlayacak bir anlaşma metni üzerinde uzlaşabilmiş değil. Geçtiğimiz günlerde neler olduğuna ve zirvenin son günlerinin nelere gebe olduğunu özetleyelim.

Kilit Konular

Zirvenin ikinci haftasına gelindiğinde 900 küsür parantezli ifadenin yer aldığı taslak metin kilit konulardaki ayrışmayı gözler önüne seren en somut şey belki de ortamdaki gecikmişlik hali. İklim finansmanı, sıcaklık artışını dizginlemeye yönelik uzun erimli hedef, sorumlulukların nasıl farklılaştırılacağı gibi yıllardır çözüm getirilemeyen konularda kalan birkaç günde nasıl yol alınacağını kestirmek çok güç ancak tarafların bir anlaşma metnine imza atabilmek için metindeki pek çok kilit konuda muğlak orta yollar bularak ilerlediğini görüyoruz.

Kimin için adalet?

COP21'de dikkati çeken bir diğer şey sosyal hareketlerin iklim adaleti vurgusu. İklim değişikliğinin ortaya çıkmasında en çok payı bulunan ülkeler, bu sorunda katkısı az olan veya hiç olmayanların yaşadığı kayıp ve zararları karşılamak; onlara ekonomilerini karbonsuzlaştırmak yönünde destek vermek gibi konularda isteksizler. Bu noktada gelişmiş, gelişmekte olan ülkelere tarihsel sorumlulukları ve halihazırdaki sera gazı salım trendlerine bakılarak karbon bütçeleri belirlenmesinin en adil çözüm olacağı noktasında bir uzlaşma mevcut. Ancak müzakerecilerin bu konularda bilime kulak verdiklerini söyleyebilmek pek mümkün değil.

Türkiye'nin pozisyonu

Türkiye bu kritik zirveye yaklaşık 150 kişilik bir ekiple katılıyor. Türkiye'nin enerji talebi ve ekonomik büyüme tahminlerinin gerçekleşenlerden çok yüksek olması Türkiye'nin hiç bir önlem almasa bile artıştan azaltım hedefine ulaşacağını gösteriyor. Oysa Türkiye bu iddiasız hedefine rağmen iklim finansmanından yararlanmak istiyor ve 2020'deki önemli 26. Taraflar Toplantısına (COP 26) ev sahipliği yapmak istediğini belirtti.

Sonuç olarak, bugünden itibaren her ne olursa olsun nihai hedef olan iklim değişikliğini 1,5C derece ile sınırlayacak içi dolu bir anlaşma çıkması zor olacak. Ancak önemini yadsımamakla beraber çözüme giden tek alternatifin müzakereler olduğunu düşünmek yanlış olur. Halkların İklim Zirvesi'nde defalarca yinlendiği üzere: binlerce alternatif var ve bu alternatifler mümkünlerin sınırını oldukça ileri taşımış durumda.

Yazının tamamını okumak için:

<http://www.iklimpostasi.org/2015/12/11/bir-halil-ibrahim-sofrasi-olarak-cop21-iklim-zirvesi/>

Trilyonlarla Oynamak; İklim Finansmanı- 2 Uluslararası Para Fonları, Bankalar, Aracı Kurumlar

Menekşe Kızıldere, Heinrich Boell Stiftung Derneği

Biraz para konuşabilir miyiz?

OECD (İktisadi İş Birliği ve Gelişme Teşkilatı) Başkanı José Ángel Gurría COP21'in açılış toplantılarından birinde bu Zirve'nin bir iklim zirvesi değil bir finans zirvesi olduğunu söyledi. Belli ki para konuşmak isteyenlerin kendi gündemleri hazır. Karbona fiyat biçmek, bu fiyatı vergilendirmek ve ardından bunu kontrol edilebilir bir piyasaya dönüştürmek hedefleri arasında. İklim değişikliği ile mücadele şemsiyesi altında kendi seçtikleri yere, kendi seçtikleri amaçlar doğrultusunda iklim finansmanı sağlamak da başka bir hedef. Çünkü bu durum onlara paralarının gittiği yeri karar alıcıları üzerinden kontrol etme şansı vermekte. Fon sağlayıcılar ülke yöneticileri ve yönetim mekanizmaları üzerinde etkili özel sektörle sıkı anlaşmalar yaptıkları sürece, Yeryüzü üzerinde bir yerden başka bir yere akan paranın kontrolünü sağlayacaklardır. İşte bu sebeple hep, siyah giyen kötü adamları iklim zirveleri boyunca salonlarda bize para konuşurken göreceğiz.

Daha önce IMF, Dünya Bankası, EBRD gibi uluslar arası fon sağlayıcıların toplantılarına değinmişim. Hatırlatmakta fayda var ETS (Emisyon Ticareti Sistemi)'ni yerden yere vurup kirliliğe değil daha üretimdeki karbona fiyat biçip, hem üretimden hem tüketimden hem de emekten vergisini alalım demektedirler. Yani, ülkelerin mevzuatları ile kontrol edebildiği ve kimin nerde ne kadar para harcayacağını kesin bir kontrol mekanizması olmayan bir ticaret sistemi yerine 3 kat daha karlı vergi sistemini koyalım.

Meşhur iklim araştırmacısı James Hansen ile görüşme fırsatım oldu. Kendisine bu yıl dillerden düşmeyen karbon fiyatlandırmasını ve iklim finansmanı mekanizmaları ile ilişkisini sordum. İşin mucidi Almanya olduğunu bu sebeple Şansölye Angela Merkel ile konuyu görüşmeyi istediğini ama görüşemediğini bildirdi önce. Hansen 'Carbon price' (Karbon fiyatlandırması) carbon cap yani karbon kapitali olarak adlandırmakta. Alman çözümü karbon sorununu çözemeyecek dedi. Paris'teki yöneticilerin birbirlerini alkışlayarak gelecek kuşakların geleceğini mahvettiklerini, yoksullukla mücadele için kirli enerjinin kullanılmaya devam edilemeyeceğini söyledi. Buna dur demek için karbonun fiyatlandırılmasını ama bu gelirin halka dağıtılması gerektiğini aktardı. Yani Hansen bile daha oturaklı bir mekanizma ile iklimin geleceğinin karbonun fiyatlandırılmasına olduğu nu görmekte. Hansen son olarak finansmanın ise buna bağlı olduğunu ve bu konuda da adalet sorunu olduğunu da ekledi.

COP21 boyunca devam eden toplantıların geneline baktığımızda finans ya da finansla alakalı toplantıların iklim değişikliğinin etkilerinin konuşulduğu toplantılardan daha fazla olduğunu görüyoruz. Herkes para konuşuyor aslında. Parayı kontrol edenlerin karar alıcılar üzerindeki etkisi ise yadsınamaz. Ve ne yazık ki taraflar görüşmelerinde ne görüşülürse görüşülsün hep kontrolü para üzerinden elinde tutanların istekleri bir şekilde anlaşma metninde yer alıyor. Halkların haklı talepleri ise, eğer şanslılar ve dile getirebildilerse, kararlarda yer alıp başka baharlara bırakılıyor.

Peki sivil toplum bu işin neresinde? İklim finansmanından kim, nasıl ve ne kadar faydalanabilir? Bu başlı başına başka bir konunun yazısı. Bu soru kritik çünkü dillerden düşmeyen bu trilyonlar aslında hiç sorumlu olmadıkları çevre zararlarının ve

iklim değişikliğinin mağduru yoksul halkların hakkı. Üstelik bu bir borç olduğu için geri ödemek zorunda da değiller. Adil ve şeffaf bir biçimde toplumsal cinsiyet bakımından eşit bir şekilde bu hakka ulaşabilmeleri gerekli. Fakat iklim finansmanını iklim adaleti bakımından ele alınca görüyoruz ki bu konuda da adalet henüz mümkün değil.

Yazının tamamını okumak için:

<http://www.iklimpostasi.org/2015/12/11/trilyonlarla-oyunamak-iklim-finansmani-2>

İklim Değişikliği, İnsan Hakları ve İklim Adaleti

Beyza Sarıkoç, Marmara Üniversitesi, Yerel Yönetimler

10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü'nün etkisi COP21 Paris'e de yansdı. İnsan hakları günü dolayısıyla, insan hakları, cinsiyet eşitsizliği ve yerel topluluklar hakkında yan etkinlikler gerçekleştirildi. Müzakere metninin 9 Aralık Çarşamba günü yayımlanmış olan taslağının amaç maddesinden cinsiyet eşitliği hükmü çıkarılmış durumda. İnsan hakları ve iklim adaleti ise ya parantez içinde (henüz üzerinde anlaşılammış) ya da zayıf konumda. İklim değişikliği, insan haklarının sağlanmasının önünde büyük bir engel. Bu nedenle, insan haklarının ve iklim adaletinin sağlanması, Paris'ten çıkacak olan metnin içerisinde belirli bir şekilde durması gerekir.

10 Aralık Perşembe günü, Center for International Environmental Law (CIEL) ve Earthjustice; "İklim Değişikliği: Günümüzün En büyük İnsan Hakları Engeli" adında bir yan etkinlik düzenledi. Etkinlikte, BM İnsan Hakları Raporörü John Knox da bir konuşma yaptı. Knox konuşmasında; iklim değişikliğine insan hakları yaklaşımıyla bakılmasının önemli olduğunu, iklim değişikliğinin yalnızca buzulların erimesiyle değil, insanların hayatıyla ilgili olduğunu belirtti. 2050 senaryoları, aslında bizim çocuklarımızın ve torunlarımızın yaşayacağı zamanların senaryolarıdır diyerek devam eden Knox; Milyonlarca insan iklim değişikliğinin etkilerine maruz kalacaktır; bu nedenle iklim değişikliğine, insan haklarını ve iklim adaletini gözeterek bakılmalıdır dedi. Knox ayrıca, 2 Derece ve 1.5 Derece arasındaki rakamsal fark yalnızca 0.5 derece olsa da bu fark, insan hakları açısından ölçülebilir bir farktır da dedi.

Knox'tan sonra söz alan ve Güneydoğu Pasifik Adalarından COP21'e gelen Ursula Rakova; etkileyici bir konuşma yaptı ve konuşmanın sonunda, izleyiciler tarafından ayakta alkışlandı. Sözlerine "Dünya bize ait değil, biz dünyaya aitiz." diyerek başlayan Rakova; yaşadığı adalarda araba bile kullanmadıklarını ve küçük bir topluluk olarak, iklim değişikliğini kendilerinin yaratmadığını fakat iklim değişikliğinin sonuçlarından yüksek derecede etkilendiklerini belirtti. Yaşadıkları adalardaki deniz seviyesinin 1.5 metre yükseldiğini ve bundan dolayı göç etmek zorunda kaldıklarını belirten Rakova, hayatta kalabilmek ve yaşama hakları için insan haklarına vurguya ihtiyaçları olduklarını söyledi. Metinde 1.5 Derecenin bağlayıcı olması için çağrı yapan Rakova, bunun kendileri için hayati olduğunu belirtti.

Yan etkinlikteki ana vurgu; Paris'ten çıkacak olan metnin içerisinde insan hakları ve iklim adaletinin yer almamasının veya zayıf bir şekilde yer almasının kabul edilemez olması idi.

Etkinliğin hemen ardından ise "Tüm iklim politikalarında, insan haklarını koru!" adında bir eylem düzenlendi.

Bizlerle iletişim kurmak için:

E-posta: posta@iklimpostasi.org

Web: www.iklimpostasi.org

Twitter: @iklim_postasi

Periscope: @iklim_postasi